

PROSPECTS OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF EARLY CRIME PREVENTION

Ulugbekov Bakhodir Abdasovich

Deputy Head of the Advanced Training Institute of the Ministry of
Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy
(PhD) in Law, Associate Professor, Colonel
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20796973>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 04th June 2026

Online: 05th June 2026

KEYWORDS

crime prevention, early prevention, digital technologies, artificial intelligence, Big Data, geographic information systems (GIS), digital monitoring, electronic database, public safety, prevention inspector, criminogenic situation, digital transformation, electronic prevention, information and communication technologies, risk forecasting.

ABSTRACT

This article analyzes the significance of digital technologies in increasing the effectiveness of early crime prevention and the prospects for their practical implementation. Specifically, it highlights the role of artificial intelligence, Big Data analysis, geographic information systems (GIS), electronic databases, and digital monitoring technologies in preventive activities. The article also examines the organizational and legal aspects of forecasting offenses, assessing the criminogenic situation, and improving information exchange among prevention entities. The author has developed proposals aimed at further enhancing the effectiveness of the early crime prevention system through its digitalization.

ЎҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ БАРВАҚТ ОЛДИНИ ОЛИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Улуғбеков Баходир Абдасович

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Малака ошириш институти
бошлиғининг ўринбосари, юридик фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент,
ПОЛКОВНИК

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20796973>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 04th June 2026

Online: 05th June 2026

ABSTRACT

Мазкур мақолада ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш самарадорлигини оширишда рақамли технологияларнинг аҳамияти ва уларни амалиётга жорий этиш истиқболлари таҳлил қилинган. Хусусан, сунъий интеллект, катта маълумотлар таҳлили (Big Data), геоахборот тизимлари (GIS), электрон

KEYWORDS

Ҳуқуқбузарликлар
профилактикаси,
барвақт олдини олиш,
рақамли
технологиялар, сунъий
интеллект, Big Data,
геоахборот тизимлари
(GIS), рақамли
мониторинг, электрон
маълумотлар базаси,
жамоат хавфсизлиги,
профилактика
инспектори,
криминоген вазият,
рақамли
трансформация,
электрон
профилактика,
ахборот-коммуникация
технологиялари,
хавфларни прогноз
қилиш.

маълумотлар базалари ва рақамли мониторинг
технологияларининг профилактика фаолиятидаги
ўрни ёритилган. Шунингдек, ҳуқуқбузарликларни
прогноз қилиш, криминоген вазиятни баҳолаш ва
профилактика субъектлари ўртасида ахборот
алмашинувини такомиллаштиришнинг ташкилий-
ҳуқуқий жиҳатлари кўриб чиқилган. Муаллиф
томонидан ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини
олиш тизимини рақамлаштириш орқали унинг
самарадорлигини янада оширишга қаратилган
таклифлар ишлаб чиқилган.

Ҳозирги глобал рақамлашув
даврида давлат бошқаруви,
иқтисодиёт, таълим ва хавфсизлик
соҳаларида ахборот-коммуникация
технологияларини кенг жорий этиш
жамият тараққиётининг муҳим
омилларидан бирига айланмоқда.
Рақамли технологияларнинг жадал
ривожланиши ҳуқуқни муҳофаза
қилувчи органлар фаолиятига ҳам
бевосита таъсир кўрсатиб,
ҳуқуқбузарликларнинг барвақт
олдини олиш тизимини янги босқичга
олиб чиқиш учун кенг имкониятлар
яратмоқда. Бугунги кунда
ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш
соҳасида фақат анъанавий
профилактика усуллари билан
чекланиб қолиш етарли эмас. Чунки

ижтимоий муносабатларнинг
мураккаблашуви, кибермаконнинг
кенгайиши ва янги турдаги хавф-
хатарларнинг пайдо бўлиши
профилактика фаолиятини
замонавий технологиялар асосида
ташқил этишни тақозо этмоқда.

Ҳуқуқбузарликларнинг барвақт
олдини олишда рақамли
технологиялардан фойдаланишнинг
асосий мақсади ҳуқуқбузарлик содир
этилиши эҳтимоли мавжуд бўлган
хавф омилларини эрта аниқлаш,
уларни таҳлил қилиш ва профилактик
таъсир чораларини ўз вақтида амалга
оширишдан иборат. Рақамли
технологиялар ҳуқуқни муҳофаза
қилувчи органларга катта ҳажмдаги
маълумотларни қисқа вақт ичида

қайта ишлаш, таҳлил қилиш ва қарор қабул қилиш имкониятини яратади. Бу эса профилактика субъектларининг фаолиятини тезкор, манзилли ва натижадор ташкил этишга хизмат қилади.

Замонавий криминологияда катта маълумотлар таҳлили (Big Data) технологиялари ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишнинг муҳим воситаларидан бири сифатида баҳоланмоқда. Мазкур технология орқали аҳоли, ижтимоий муҳит, ҳуқуқбузарликлар статистикаси, миграция жараёнлари, ишсизлик даражаси, оилавий ҳолат ва бошқа кўрсаткичларга оид маълумотлар йиғилиб, комплекс таҳлил қилинади. Натижада ҳуқуқбузарлик содир этиш эҳтимоли юқори бўлган ҳудудлар ва хавф гуруҳлари аниқланади. Бу эса профилактика субъектларига ўз фаолиятини илмий асосда режалаштириш имконини беради [1, Б. 214].

Сунъий интеллект технологиялари профилактика соҳасидаги энг истиқболли йўналишлардан бири ҳисобланади. Машинали ўқитиш алгоритмлари ёрдамида муайян ҳудудда ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимолини прогноз қилиш мумкин. Масалан, ҳуқуқбузарликларнинг олдинги йиллардаги динамикаси, аҳолининг ижтимоий таркиби, иқтисодий ҳолати ва бошқа омиллар таҳлил қилиниб, келгусида хавф даражаси юқори бўлган ҳудудлар автоматик тарзда аниқланиши мумкин. Бу эса профилактика инспекторлари ва бошқа масъул субъектларга ўз куч ва

воситаларини самарали тақсимлаш имконини яратади [2, Б. 173].

Рақамли технологиялардан фойдаланиш профилактика инспекторларининг хизмат фаолияти самарадорлигини ҳам оширади. Электрон маълумотлар базалари орқали профилактик ҳисобда турган шахслар, муқаддам судланганлар, маъмурий назоратдаги шахслар, нотинч оилалар ва ижтимоий хавfli аҳволдаги фуқаролар ҳақидаги маълумотларни ягона тизимда шакллантириш мумкин. Бу эса профилактика чораларини манзилли ташкил этиш, назорат самарадорлигини кучайтириш ва инсон омили билан боғлиқ хатоларни камайитиришга хизмат қилади.

Геоахборот тизимлари (GIS) ҳам ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш соҳасида муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур технологиялар орқали ҳуқуқбузарликларнинг ҳудудий тарқалиши электрон хариталар асосида таҳлил қилинади. Натижада ҳуқуқбузарликлар кўп содир этилаётган ҳудудлар, криминоген нуқталар ва хавfli зоналар аниқланади. Бундай маълумотлар асосида профилактика субъектлари томонидан қўшимча назорат тадбирлари, патруль йўналишлари ва профилактик ишлар режалаштирилади. Бу эса мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш имконини беради [3, Б. 241].

Бугунги кунда жаҳоннинг ривожланган давлатларида профилактика соҳасида рақамли технологиялардан кенг фойдаланилмоқда. Жумладан, АҚШда «Predictive Policing» технологияси

ёрдамида ҳуқуқбузарлик содир этилиши эҳтимоли юқори бўлган ҳудудлар аниқланади. Буюк Британияда сунъий интеллект асосида ишловчи таҳлилий платформалар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга тезкор қарор қабул қилиш имкониятини беради. Жанубий Кореяда эса интеллектуал кузатув тизимлари ва «ақлли шаҳар» технологиялари жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим элементига айланган [4, Б. 95].

Ўзбекистонда ҳам рақамли технологияларни ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасига жорий этиш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, маҳаллабай ишлаш тизими доирасида аҳолининг ижтимоий аҳволини ўрганиш, ҳуқуқбузарликка мойил шахсларни аниқлаш ва профилактик ҳисобларни юритиш бўйича электрон платформалардан фойдаланиш йўлга қўйилмоқда. Шу билан бирга, ички ишлар органлари фаолиятига рақамли мониторинг, электрон маълумотлар базалари ва онлайн таҳлил механизмларини жорий этиш чоралари кўрилмоқда.

Аммо мазкур соҳада айрим муаммолар ҳам мавжуд. Хусусан, давлат органлари ахборот тизимларининг ўзаро интеграцияси етарли даражада эмаслиги, маълумотлар алмашинувидаги айрим чекловлар, профилактика субъектларининг рақамли кўникмалари турлича эканлиги рақамли профилактика имкониятларидан тўлиқ фойдаланишга тўсқинлик қилмоқда. Шу сабабли келгусида барча

профилактика субъектларини қамраб олувчи ягона рақамли ахборот платформасини яратиш зарур.

Фикримизча, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш тизими самарадорлигини ошириш мақсадида профилактика инспекторларини сунъий интеллект асосида ишловчи таҳлилий дастурлар билан таъминлаш, профилактик ҳисобда турувчи шахслар бўйича автоматлаштирилган хавф индикаторларини жорий этиш, криминоген вазиятни баҳолашнинг электрон рейтинг тизимини ишлаб чиқиш ҳамда давлат органлари ахборот базаларини интеграция қилиш мақсадга мувофиқдир. Шунингдек, профилактика субъектлари ходимларининг рақамли саводхонлигини ошириш бўйича махсус ўқув дастурларини жорий этиш ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Хулоса қилиб айтганда, рақамли технологиялар ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш тизимини такомиллаштиришнинг энг муҳим воситаларидан бири ҳисобланади. Сунъий интеллект, катта маълумотлар таҳлили, геоахборот тизимлари, электрон маълумотлар базалари ва рақамли мониторинг технологияларини кенг жорий этиш профилактика фаолиятининг самарадорлигини ошириш, ҳуқуқбузарликларнинг сабаб ва шарт-шароитларини эрта аниқлаш ҳамда жамоат хавфсизлигини таъминлашга хизмат қилади. Шу боис мазкур соҳада рақамли трансформация жараёнларини изчил давом эттириш

мамлакатимизда ҳуқуқбузарликлар чиқишнинг муҳим шарти
профилактикаси тизимини сифат ҳисобланади.
жиҳатидан янги босқичга олиб

References;

1. Долгова А.И. Криминология: учебник. – Москва: Норма, 2021. – 1008 с.
2. Аванесов Г.А. Криминология и профилактика преступлений. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2020. – 399 с.
3. Лунеев В.В. Курс мировой и российской криминологии. – Москва: Юрайт, 2020. – 531 с.
4. Schneider S. Crime Prevention: Theory and Practice. – Boca Raton: CRC Press, 2020. – 412 p.
5. Goldstein H. Problem-Oriented Policing. – Philadelphia: Temple University Press, 2018. – 206 p.
6. Bayley D.H. Police for the Future. – New York: Oxford University Press, 2018. – 232 p.
7. Garland D. The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society. – Chicago: University of Chicago Press, 2001. – 320 p.
8. Trojanowicz R., Bucqueroux B. Community Policing: How to Get Started. – Cincinnati: Anderson Publishing, 2019. – 368 p.